

sto vodilnega znanstvenika na moskovski Agrikolturni akademiji »zaradi političnih pritiskov« spričo njegovega v *samizdatu* objavljenega dela o Lisenku. Vendar je kmalu v območju Kaluga dobil še boljše mesto na raziskovalnem inštitutu za medicinsko radiologijo. Če ne naštevamo njegovih drugih konfliktov in prehajanj med ustanovami in omenimo samo še to, da je končno pristal v malem inštitutu v provincialnem Borovsku, vidimo značilnost tega časa v sovjetski znanosti: »/D/identski znanstveniki z bolj ali manj dobro raziskovalno reputacijo so lahko našli delo v svojih poklicih, ampak z nižjim statusom./«⁷ V času sovjetskega imperija je znanstvenik še lahko definiral politično represijo. V tržnem sistemu, v času poudarjanja učinkovitosti, uporabnosti itn., znanstvenik praktično take možnosti nima, vendar pa z insistiranjem na etičnem stališču tvega svoj položaj v instituciji.

Celo na takih individualističnih področjih vednosti, kot je na primer filozofija, danes praktično ni vodilnih imen, ki ne bi imela zaslombe v svojih institucijah – ponavadi na univerzah in v raziskovalnih ustanovah. Še več: ne samo da imajo zaslombo v teh ustanovah, lahko bi rekli, da so produkti teh ustanov. Spomnimo, denimo, na nedvomnega genija na področju sodobne lingvistike Noama Chomskega, ki je po drugi plati oster levičarski kritik sodobnega kapitalizma, medijske manipulacije in posebej ameriške globalne politike. Javna podoba, ki jo vladajoči mediji in znanstvena srenja ustvarjajo o njem, je jasna: genij na področju humanistike, ki pa o politiki govori marsikaj in tudi neumnosti. Če je tako, je jasno že na prvi pogled, da imajo znanstvene in znanstveno-pedagoške ustanove premoč nasproti posameznim znanstvenikom, da o premoči struktur politične in ekonomske moči na drugi ravni nad temi ustanovami niti ne govorimo. Če se znanstvenikom oglasi vest zaradi tega, ker njihova raziskovalna skupina prispeva bodisi k onesnaževanju okolja bodisi k oboroževalnim sistemom in kdo ve še čemu ter se uprejo svoji ustanovi, imajo pač vso svobodo, da se odrečejo svoji zaposlitvi. Kot v mnogih drugih poklicih tudi v znanosti velja morala, po kateri se nima smisla odreči etično vprašljivi službi, kajti »če nečesa ne bom hotel delati jaz, se bo vedno našel kdo drug«. Da je to Kantovemu etičnemu imperativu natančno nasprotna maksima, je vidno že na prvi pogled. Etične zahteve so naslovljene na znanstvenike kot posameznike, pri tem pa ob vsej kompleksnosti in raznolikosti vrednot v sodobnih družbah nasploh ni vedno povsem jasno, kaj je in kaj ni moralno, torej ne morejo imeti večjega učinka na podobo znanosti z etičnega aspekta. Ali to torej pomeni, da se je treba etičnim zahtevam kar odreči? Seveda

⁷ Zhores A. Medvedev, *Soviet Science*, Oxford, Melbourne 1979, 184.